СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 90. Джерзі Сиҭі, Н. Дж., понеділок, 19-го квітня, 1937. — VOL. XLV. No. 90. Jersey City, N. J., Monday, April 19, 1937. THREE CENTS

УРЯД УКЛАДАЄ НОВИЙ СКАРБОВИЙ ПЛЯН

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт і його фінансові дорадники виробили новий фінансовий плян для федерального уряду. Цей плян старається, з одного боку, покривати видатки приходами, а з другого боку уникати збільшення податків та затягання довготермінових позичок.

Президент Рузвелт подав до відома ґазетярам, що він предложить подробиці цього пляну вже цього тижня. Зачувати, що на основі цього пляну уряд збирається видати в наступнім фіскальнім році на цїли допомоги суму 1 біліон 400 міліонів долярів, себто менше від максимальної суми $1,537,000,000, поданої свого часу президентом.

Політики вважають це за доказ, що президент думає видно заводити ощадности у видатках уряду. Ріжні громадянські встанови підносять проти цього голоси осторги, що це може викликати обтинання допомоги безробітним і іншим потребуючим людям.

МІСЦЕВА ЮНІЯ БЕРЕТЬСЯ ДО ПОЛАГОДЖЕННЯ ОШАВСЬКОГО СТРАЙКУ.

ТОРОНТО (Онтаріо). — Страйкуючі робітники автомобільних фабрик підприємства Ґенеральна Моторова Корпорація, зібрані на великім вічу в числі 3,700 осіб, постановили почати негайно переговори з підприємством за полагодження цього страйку. Вони відсунули від представництва автомобільну юнію „Юнайтид Автомобіл Воркерс оф Америка" та Комітет для Промислової Орґанізації і встановили своїми представниками С. Г. Миларда, предсідника місцевої юнії, та авдоката Дж. Коґена.

АВТОМОБІЛЬНА ЮНІЯ ЗАКИДУЄ ФОРДОВІ НАРУШЕННЯ ЗАКОНУ.

ОШАВА. — Гомер Мартин, предсідник автомобільної юнії „Юнайтид Автомобіл Воркерс оф Америка", заявив, що юнія незадовго виступить проти Фордової Моторової Компанії з судовими закидами нарушення закону Ваґнера.

Мартин сказав теж, що сенатський комітет Ля Фолета, що розсліджує нарушення горожанських свобід, теж вгляне в питання відносин між Фордовою Корпорацією і її робітниками.

ЩЕ ОДНА СУДОВА ЗАБОРОНА ПРОТИ СТРАЙКУЮЧИХ ҐАЗЕТЯРІВ.

ДЖЕМЕЙКА (Лонґ Айленд). — Місцевий вищий суд видав тимчасову заборону проти страйкуючих ґазетярів щоденника „Лонґ Айленд Прес" виставляти страйкові пікети під департаментовою крамницею Ґерца, котру страйкуючі ґазетярі пікетували за те, що вона далі оголошується в ґазеті, не зважаючи на страйк робітників проти ґазети.

Страйк цих ґазетярів кінчить уже другий тиждень свого тревання. Ґазетярі добиваються збільшення заплати, 5-денного тижня й признання ґазетярської юнії.

СИДЯЧИЙ СТРАЙК СЛІПИХ.

НЮ ЙОРК. — Непорозуміння між сліпими робітниками орґанізації „Комюніті Крефт Віверт Авксилері" та дирекцією орґанізації довело до страйку. Ще від 6-го квітня робітники й робітниці сидять у робітнях орґанізації, щоб добитися вищої заплати.

У пятницю дирекція орґанізації предложила страйкарам нову пропозицію полагодження страйку; сліпі страйкарі відкинули пропозицію, бо перша точка угоди постановляла, щоб вони вийшли з робітні. Робітники кажуть, що орґанізації йде видно за те, щоб заставити робітників покинути сидячий страйк.

КОРАБЕЛЬНИЙ СТРАЙК ПОЛАГОДЖЕНО.

НЮ ЙОРК. — Краєвій Раді Робітничих Відносин удалося довести до полагодження страйку радіових операторів на кораблях підприємства „Інтернешенел Меркентил Марін Ко."

Підприємство сповнило домагання робітників.

ЗАСУД УБИВНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — У місцевім стейтовім суді покінчилася розправа проти трьох людей, 23-літнього Бернарда Омеляновича, 19-літнього Едварда Веспія та 36-літнього Филипа Ґолдбера, котрих прокураторія обвинувачувала за те, що вони ограбили й убили в ночі 1-го травня минулого року на стації нюйорської підземної залізниці 54-літнього Едґара Екерта, скарбника підприємства Роджерз Піт Ко. Підсудні призналися до вбивства другого ступня й суддя засудив кожного з них на вязницю від 50 літ до смерти. Суддя назвав убивство жорстоким та сказав, що підсудних треба покарати примірно.

СТАВЛЯТЬ НА СУД ЗА СИДЯЧИЙ СТРАЙК.

У суді в Бруклині, Ню Йорк, поставлено на суд 18 шпитальних помічників за те, що своїм сидячим страйком у місцевім жидівськім шпиталі виставили на поважну небезпеку пацієнтів шпиталю.

В ОБОРОНІ ЖІНОК.

У Львові арештовано лікаря, 42-літнього Іґн. Фрідмана, під закидом знасилування малолітньої дівчини, що обняла в нього посаду помічниці слуги. Д-ра Фрідмана відставлено до слідчої вязниці. Арештовано також власника ресторану при вул. Гавзнера, Кайзера, за те, що спонукав жінку, з якою мав зносини, до переведення недозволеного заходу.

ЗА УСТУП ПРОТИ СТАЛІНА.

На поручення адміністраційних властей у Варшаві сконфіскували по книгарнях книжку, яка щойно появилася, написана якимсь Альватовським п. н. „Советський термідор". Конфіската наступила тому, бо ствердили, що книжка має переворотні тенденції та політичні уступи проти Сталіна.

ЗАДУШИЛА ДИТИНУ.

Окружний суд у Сяноці розглядав справу Анни Макар з Рябого коло Устрик. Її обвинувачували за те, що вдушила свою нешлюбну дитину. Злочинну матір засудили на кару безоглядної вязниці на один рік.

КАВЧУК З ПОМІДОРІВ.

Д-р Джовані Маврі в Пармі оголосив у пресовому інтервю, що винайшов спосіб добувати з помідорів субстанцію, подібну до кавчуку. Цим важним винаходом занялися наукові кола в Італії.

КИНУВ РІЙ БДЖІЛ НА ПОЛІЦАЯ.

В селі Конопки, ґміни Ґрабово під Щучином (коло Варшави), якийсь Ян Забельський присвоїв собі рій бджіл і переніс його на свій ґрунт від сусіда Б. Іздебського. Коли на вимогу Іздебського Забельський не хотів видати роя, Іздебський покликав постерункового. Як тільки прибув постерунковий, убраний в охоронну сітку Забельський кинув на нього маткою роя бджіл. За маткою поспішив цілий рій. Всеж постерунковому нічого не трапилося. Забельського поставили перед суд і засудили в першій і в другій інстанції на три місяці арешту.

ДЕ НАЙБІЛЬШЕ КІН?

На першому місці, якщо йде про Европу, стоїть Німеччина, що має 5,300 кін. Анґлія ає 5,000, Італія 4,800; Франція 4,100, Еспанія 3,500, Чехословаччина 1,800, Швеція 1,600, Бельґія 800, Австрія 765, Польща 693, Мадярщина 410. Коли брати на увагу поемність кінотеатрів, найбільші будинки має Париж, дальше Лондон, опісля Німеччина.

ФОРД ПРИЗНАЄ ЮНІЮ.

Уряд відділу юнії автомобільних робітників у Сан Франсіско каже, що він заключив угоду з Фордовою Компанією про умовини праці в фабририцї Форда в Ричмонді коло Сан Франсіска. Цим Фордова Компанія признала юнію.

МІЖНАРОДНІ ОБМАНЦІ ВИРОБЛЯЛИ ВИЇЗДИ З ПОЛЬЩІ ЗА КОРДОН.

Брак праці в Галичині, на Волині, Холмщині, Підляшу й Поліссю гонить наших людей в чужі краї за кусеєм хліба. На цьому тлі легко обманювати. У Львові арештували цими днями якогось Івана Адамова, що вештався по всіх усюдах, представлявся аґентам еміґраційних бюр у Нансі й у Лювієрі та намовляв до виїзду за кордон. Всі формальності й контракти праці він поладнував по 250—300 зл. Незабаром виявилося, що згадані бюра були також бюрами обманців. Люди, що повірили Адамову, падали жертвою обману. Ніяких контрактів праці вони поправді не дістали. У Франції їх негайно виселювали як злишніх чужинців. Притім ці еміґранти тратили все своє майно.

ВИЛОВИЛИ ВЕЛИКАНА-ПОТВІР.

На пляжі в Ріо де Жанейро (Бразилія) рибалки виловили величезну раю ваги 1,800 кґ. Цей кольосальний потвір з плоскою головою й широкою майже метер пащекою пірвав рибалкам сіті й малощо не спричинив того, що один човен затонув. Тому, що ні один з торговців риб не зголосився по купівлю раї, рибалки рішили жертвувати його музеєві.

ЗАДУШИВ ЗЛОДІЯ, ЩО КРАВ ЗБІЖЖЯ.

В Білому Лісі, повіт Жовква, дня 19-го березня ц. р., в 11-тій год. передполуднем, Іван Михайлюк схопив у своїй коморі на крадіжі збіжжя Ярослава Лесика, також зі згаданої місцевости. Михайлюк кинув Лесиком об землю, а потім вдушив його шнуром. Тіло Лесика скрив Михайлюк у шопі під соломою. Поліція довідалася про цю подію й арештувала Михайлюка.

ПРИГОДИ ПАЧКАРІВ.

Як повідомляють із Заліщик, пачкарі Іван Стасюк і Владислав Ярославський вертались в ночі човном, перепачковуючи з Румунії баньки родзинків і цинамону. На ріці човен зударився з ледяною кригою і перевернувся. Стасюк, що вмів плавати, поплив з водою кількасот метрів аж до острівця і тим способом урятувався. На острівці перебув цілком мокрий аж до другого дня, доки не перевезла його стежа граничної сторожі. Що сталося з другим пачкарем, не знати. Правдоподібно втопився. Слід зазначити, що Стасюк пересидів недавно цілу ніч у воді Дністра, ховаючись перед граничною сторожею.

МАЮТЬ БУДУВАТИ ДИТЯЧИЙ МУЗЕЙ.

Міська комісія штуки в Ню Йорку затвердила вже пляни Бруклинського Дитячого Музею, що має станути в Бруклині коштом міліона долярів головно при допомозі федерального уряду. Музей має бути присвячений головно дитячій гиґієні.

ТРАҐІЧНА ГІРСЬКА ВИПРАВА.

Зорґанізована чілійським часописом „Ель Меркуріо" виправа на найвищий американський верх Аконкаґуа скінчився траґічно. Експедицію, зложену з 5 членів, заскочила при відвороті з гори на висоті 6,400 метрів градова буря, опісля сильна снігова хуртовина. Вихор поніс поодиноких членів експедиції в ріжних напрямах, так, що вони втратили всякий звязок зі собою. Радіо-телеґрафіст експедиції останнім зусиллям волі вислав депешу, кличучи на поміч. Ратункові експедиції, вислані із Чіле й Арґентини, знайшли трьох членів експедиці, з яких один осліп та оглух, другий відморозив собі ніс і ноги так жахливо, що мусіли йому ампутувати відморожені члени тіла, третій вийшов без поважнішої шкоди. Два члени експедиції пропали без сліду.

ВБИЛИ БАНДИТА ЗАЖИЦЬКОГО.

В Дембні, повіт Бжесько, коло Кракова, зорґанізували погоню за бандитим Зажицьким, що має кілька вбивств на сумлінню. Коло год. 9-тої рано бандита захопили в стодолі Б. Моріца. Поліція кинула до стодоли кілька слізних ґранатів. Зажицький зачав відстрілюватися до поліції. Він стріляв зі стриху, але його кулі не поцілили нікого. Поліцаї відповіли вогнем карабінів, а опісля вкинули знову до стодоли кілька слізних ґранатів. Нараз у стодолі настала тиша. Поліцаї ввійшли до нутра й побачили, що бандит мертвий. Його поцілила кулька з карабіну в чоло. При Зажицькому знайшли гроші й два револьвери великого калібру, карабін і 300 набоїв.

ЗЕМЛЯ РОЗСТУПИЛАСЯ.

В селі Вашарешті, кишинівського повіту (Румунія), розступилася катастрофально земля. В середині села відчинилася щілина, довга 380 м., широка 50 м. Сім селянських загород щезли зовсім з поверхні землі, а 78 зруйнованих. Втрати величезні.

ЦІЛИЙ СВІТ ЗБОЖЕВОЛІЄ ЗА 200 ЛІТ.

Один анґлійський статистик обчислив, що за 200 років усі люди на світі будуть.. божевільні. Таке він собі викомбінував ось як:

В 1859 році на 535 умово-здорових людей був один божевільний. В 1897 р. один божевільний припадав уже лиш на 312 нормальних, в 1926 р. один божевільний лиш на 150 нормальних. Отже коли пропорція божевільні — здорові буде дальше зменшуватися в такому темпі, то в 2,139 році не стане ніодної нормальної людини. Всі будуть божевільні!

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО ТАВРУЄ АНАРХІЮ

ВАРШАВА. — Українське студентство вищих шкіл міста Варшави, зібране на анкеті 14 березня ц. р., по вислуханню реферату про внутрішній стан українського студентства й по докладному передискутуванню тієї справи ухвалило такі резолюції: 1) Добро й будучність української нації вимагає під сучасну хвилю якнайбільшого вкладу сил для скріплення процесу перевиховання й орґанізування української суспільности. 2) Всі, хочби найменші прояви анархії й отаманщини спинюють процес формування і росту національних сил. 3) Свідомі ваги хвилі осуджуємо і тавруємо всі прояви анархії в житті української суспільности, а передівсім серед української молоді. Далі вичислюється поіменно ті студентські орґанізації, які прогрішились отаманством і анархією; також натавровано партію Д. Палієва, так зв. „Фронт Національної Єдности", який фактично „веде акцію, обчислену на розбиття орґанізованих рядів українського студентства, та вносить роздор в українське суспільне життя".

РУМУНИ ЗАКРИЛИ ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК.

ЧЕРНІВЦІ. — Румунська влада останніми часами зліквідувала українську станицю націоналістичної пропаґанди на Буковині. У звязку з тим арештувала 13 українців. Також перевела ревізію в редакції українського щоденника „Час". Щоденник припинили аж до відкликання, а редакцію опечатали.

ЯК ПОСТУПАЮТЬ ПОЛЬСЬКІ ВЧИТЕЛІ.

ЛЬВІВ. — Українські ґромадяни села Унева скаржаться прилюдно в українській пресі, що місцевий директор Новаковський примушує їх дітей учитися римо-католицької релігії, яку викладають виключно по польськи, а також немилосерно знущається над їх дітьми, перетримуючи їх нераз до кілька годин по науці в школі. Коли мати одного анемічного хлопця, якого вчитель Новаковський тримав замкненого в клясі чотири години по науці, прийшла упімнутися за своїм сином, учитель крикнув до неї: „Марш". Після цього викинув її за двері і копнув так сильно, що вона втратила притомність.

АРЕШТУЮТЬ УКРАЇНЦІВ ЗА ПОЛІТИКУ.

ЛЬВІВ. — Дня 25 березня ц. р. поліція перевела ревізії в селі Тумирі в таких селян: Івана Ґави, Дмитра Стеблинського, Івана Королика й Івана Мокринського, шукаючи нелеґальної літератури. Опісля поліція арештувала Д. Стеблинського і відвезла його до арешту в Станиславові. Дня 31 березня ц. р. поліція з Галича перевела основну ревізію в Олекси Пилипонька, шукаючи нелеґальних книжок. Пилипонька арештували і відставили до арешту у Станиславові.

МУСОЛІНІ ПРАВДОПОДІБНО ВІДВІДАЄ ГІТЛЕРА.

РИМ. — В римських політичних кругах говорять, що з кінцем цього літа Мусоліні зложить візиту Гітлерові, хіба би в міжчасі виринули знов якісь непорозуміння між Італією і Німеччиною. Тепер до Італії вибирається ґен. Ґерінґ, а також маршал Бльомберґ. Вони їдуть в приватному характері, але будуть мати наради з Мусолінієм й іншими італійськими міністрами. Їх наради будуть обертатися головно біля еспанського питання.

ГІТЛЄР ЗАКОХАВСЯ.

ВАРШАВА. — Польські часописи подають, що Гітлєр закохався в польській фільмовій артистці Полі Неґрі. Вона перебуває тепер у Берліні, де грає головну ролю в фільмі „Мадам Боварі". Гітлєр залюбки шукає її товариства, хоч криється з тим перед широкою публикою. Клопіт у тому, що Поля Неґрі не тільки полька, але здається навіть трохи жидівка. Її правдиве назвище є „Халупец", але в її родині перепадали жиди. Проте вона гарна і цікава й кажуть, що полонила серце Гітлєра. Та на це нема офіційного потвердження, а ті польські часописи, що надрукували цю новинку, підпали конфіскаті.

АРЕШТУВАННЯ СЕРЕД КОМУНІСТІВ У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — По цілій Польщі влада розпочала ревізії й арештування серед комунізуючих кругів. В самій Варшаві поліція перевела на днях ревізію в 120 домах і арештувала 80 осіб під закидом участи в комуністичній аґітації і пропаґанді.

В СОВЄТАХ ДАЄТЬСЯ ВІДЧУВАТИ ГОЛОД.

МОСКВА. — В багатьох околицях на терені Совєтів уже розпочався переднововок, у якому дошкульно дається відчувати брак хліба. Внаслідок минулорічної посухи минулі жнива випали на 15% менше, ніж було передбачене. Тепер це відбивається. Терпить у першій мірі село.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

Адр.: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАПОМОГА ЗАГРОЖЕНА

У конгресі прийде незадовго до вирішення важного суспільного питання: скільки гроша має видати федеральний уряд на допомогу безробітним у наступнім році?

Федеральний уряд покінчив уже всяку безпосередню допомогу, передавши її стейтам і місцевостям. Покищо він видає річно коло півтретя біліона (міліярда) долярів на допомогові роботи, головно за посередництвом Адміністрації Поступу Праць („Доблю-Пі-Ей"). Цей видаток не можливий без певних тягарів на податковців, котрі, звичайно, проти цього протестують і домагаються зменшення тягару. Послушні їм законодавці заповідають рішучі заходи за зменшення податків; вони покликуються на те, що податки не давали стільки, скільки було треба, отже їх треба або помножити або побільшити.

Одна ґрупа консервативних законодавців у конґресі хоче зменшення видатків на допомогу на 60 процентів, себто до 1 біліона долярів на рік. Інша група законодавців, на чолі котрих стоїть конґресмен Мейверик з Тексасу, заявляється за те, щоб федеральний уряд призначив у наступному році на допомогу 2 біліони 400 міліонів, при чому ця сума має бути видана на проєкти постійної вартости. За цей плян стоїть багато стейтових ґубернаторів і міських посадників, котрі чуються притиснені до стіни браком фондів на допомогу.

Яке становище займе уряд, покищо ще не знати. Кажуть, що президент Рузвелт стоїть за те, щоб видатки на допомогу зменшити до суми між 1 біліоном 200 міліонів і 1 біліоном 500 міліонів долярів.

Тимчасом урядові обчислення безробітних, роблені на приказ секретаря рільництва, показують, що тепер ще є в краю коло 10 міліонів безробітних та що з них лише 2 міліони 200 тисяч дістають якусь допомогу від уряду. Допомога безробітним, яку дають стейтові й міські уряди, стоїть іще гірше, ніж допомога федерального уряду. Не зважаючи на те, що депресія перейшла вже восьмий рік існування, багато з тих урядів не має ще відповідної машинерії й допомога безробітним відбувається неправно, а гроші часто розкидається в глупий спосіб.

Як каже обчислення департаменту рільництва, підчас найбільшого безробіття в Америці 1 безробітний припадав на кожних 3 робітників. Нині 1 безробітний припадає на кожних 4 робітників.

Це одно показує, що втинати нині федеральну допомогу для безробітних навіть на половину мусить принести руїну величезному числу людей, що хочуть мати роботу, але без своєї вини її дістати не можуть. Політичні орґанізації повинні би в теперішню пору забрати слово й заявитися проти занадто різкого обмежування допомоги для безробітних.

Генерал Табуї.

УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ В ОЧАХ ФРАНЦУЗЬКОГО ДИПЛЬОМАТА

(Вірить, що „Ще не вмерла Україна").

(**Заввага:** Подаємо за львівським часописом „Діло" у винятках переклад споминів ґен. Табуї, що вийшов п. з. „Як я став комісарем Французької Республики на Україні" у томі „Спогади", виданім Українським Наук. Інститутом у Варшаві 1932 р. Досі ці спомини не були перекладені).

Передмова. Це не буде сторінка історії. Коли я був на Україні, то поправді я не знав того всього, що знаю тепер, — крім цього ситуації були такі неясні і такі нерозяснені, що важко було чужинцеві пробитись крізь той шар, що наче серпанком закривав дно криниці, де лежала правда.

Хочу сказати тут попросту про те, що події, які наростали у гомоні бурхливого потоку, приневолювали мене робити. Хочу показати еволюцію моїх думок по мірі того, як події дозволяли мені їх розяснювати. На перепоні стоїть теж брак віддалі, що дозволяв би з перспективи часу оцінювати деякі погляди та факти. Мої враження мають тільки вартість монольоґу, однопрямної праці, бо не маю доступу до українських архівів.

Відїзд, первісна місія. — 7-го грудня 1916, коли я був шефом ґенерального штабу і ґенералом-командантом важного відділу війська, я дістав наказ негайно виїхати до Головної Ставки французької армії.

Франція хотіла вислати до кожного з трьох ґенералів, що командував окремими ґрупами російських армій, постійного звязкового старшину. У Головній Ставці шукали старшини з ґенерального штабу у ранзі полковника, що знав би трохи одну словянську мову і брав участь у боях на французькому фронті. Я відповідав цим умовам, дістав наказ зібрати потрібні матеріяли (на що дали мені засоби) і якнайшвидше відїхати.

12-го лютого окружною дорогою через Анґлію, Норвеґію, Швецію, Фінляндію і Петроград я приїхав до Камянця Подільського до Головної Ставки ґенерала Брусилова, головного команданта „Південно-західного фронту" російських армій. Цей фронт тягнувся від пинських болот до румунського кордону.

Там від січня до жовтня 1917 р. я мав нагоду бути свідком цілої низки захопливих подій: вибуху Революції, розвалу російської імперії, народин ріжних „Комітетів" і „Революційних комісарів", лиховісних демаґоґічних маневрів Керенського і Ґучкова, розпорошення республиканської російської армії, їх останнього здвигу при великих боях під Бережанами і Станиславовом, перемог підчас чотирьох днів, після яких прийшов жахливий розгром, безладдя та ганьби тої армії, відданої на поталу революційних провідників, і на кінці: криваві досвітки совєтського режиму.

Треба було утримати лад серед більш-менше здезорґанізованих частин даної царської армії і добитись того, щоб вони надалі співпрацювали мілітарно із союзницькими державами.

При кінці серпня оце завдання видається надаремним. Внутрішні драматичні події наступають одна по одній із страшною скорістю, армія розпадається, повстають нові чинники. **Україна будиться з вікового летарґу.** — Від половини червня вона проголосила своїм Універсалом, що з огляду на відмову Петрограду „співпрацювати" з нею, „вона сама хоче будувати свою будуччину". Вона встановила свій Генеральний Секретаріят — зародок майбутнього українського уряду і почала низку переговорів, досить прикрих, з центральним урядом Керенського, які після ріжних вагань припинила катастрофа в Петрограді і большевицька революція.

У Києві відкриваю Україну. Ми мали у Києві значну французьку кольонію, консулярного аґента Балаховського, французький військовий шпиталь, летунські відділи і трохи старшин. У літі я поїхав до Києва зустрітись із своїми земляками. У вересні я провів там кілька днів, щоб створити базу для французьких впливів...

Вітер Свободи почав віяти як підчас бурі; стара карта Европи дерлася і одним з ріжних моїх завдань було створити зорґанізовані ґрупи, головно у Дарниці, при помочі старшин французьких, румунських, чеських, сербських, полонених — добровольців чи примусових, мешканців із новиї самостійницьких територій — Альзації, Льотаринґії, Трансильванії, Буковини, Чехії, Словаччини і т. д. Ось що знаходжу у своєму подорожньому записнику з дати 27. вересня: „В год. 9.30 йду до Ради (Центральної), де мене приймає український міністер військових справ. Розмовляю з ним довго про Україну, Мазепу, запорозьких козаків, гетьманів, народні пісні, багатство української землі — про збіжжя, цукор, залізо... про все те, що — признаюсь із соромом — знаходжу у своїх споминах із шкільного навчання, віднаходжу тепер, коли кілька тижнів тому, завдяки революції в Росії оця давня нація нараз віднайшла в собі почування незалежности і свою величину. Карта України, яку я мав тоді, представляла цей край від Кавказу до Висли! Оця Рада це осідок уряд, який твориться, і зародок парляменту. — Не можна знати, що з цього може вийти. — Маю враження, що вони шукають нашої помочі, на кожний випадок, коли приходжу, то віддають мені почести, як за найкращої доби царської влади".

...20. жовтня радив великий український конґрес, дуже важний, після нього військовий зїзд. „Сепаратисти" не могли перемогти своєї ідеї повної самостійности України. Поправді на початку визвольнього українського руху ідея повної самостійности не видавалась іще виправданою. Навіть дуже палкі українські патріоти були тої думки, що федерація із держав, що входили раніше до царської Росії, булаб життєздатною формою незалежности. Тоді ще ніхто не передбачував большевицької революції ані наслідків, які не дозволяли створити один центральний уряд.

Непримиреність петроградського уряду, пізніше московського, причинилися чимало до того, що Україна пішла в напрямку повної самостійности. Та як там і не було, з цих конґресів не вийшло нічого корисного: промови, запальні поклики, вигуки, оплески, а нічого практичного — балакають, а не роблять.

Князь Кочубей. Навязую знайомість із князем Кочубеєм, що має назвище, відоме в українській історії. Він хоче створити корпус української армії, складеної виключно з українців. Спроба небезпечна: росіяни є проти. Крім цього в тому часі було ще багато несвідомих українців і таких, що заявляли собе як українці, хоч ними не були! Кочубей упевняв, що українських козаків, запорожців, можнаб зібрати легко (він, очевидячки, був би їх гетьманом!) між Доном і Дніпром і вони, як колись, завелиб лад на цих землях. Ясна річ, що орґанізація козаків, хоч і примітивна, була тут добра, бо вона була військова, з єрархічною владою, а тепер, на жаль, армію та авторитет повикидали із словника щоденщини.

Обновлена Україна відчуває добре, що без армії вона буде нічим, тимто в Києві радять великі військові зїзди. Мої давні фронтові товариші, ґенерал Дельвіґ і полковник Кірей грають на них велику ролю. Бють оплески Франції, хотять приняти нашу орґанізаційну систему і нашу дисципліну домагається інструкторів. Записав я у свому записнику: „Не можу покищо витворити собі ясної думки, але маю нахил вірити в Україну".

(Кінець буде).

ХМАРИ НАД ЕВРОПОЮ

Дивно заграла історія долею Еспанії. Цю країну минуло криваве лихо світової війни. Еспанці спокійно дивилися тоді на різню народів і мали нагоду заробити на нещасті своїх сусідів. Але не минуло двацять років від закінчення світової війни, як у самій Еспанії вибухла внутрішня війна з усіми ознаками **світової війни.** Справді, чия зброя не гремить тепер на Пірінейськім півострові? Італійська, російська, французька, німецька, бельґійська, анґлійська, американська. Неначе майбутні суперники і союзники в новій світовій війні пробують силу своєї зброї на тілі еспанського народу. В еспанськім бойовищі бачимо в загальних рисах образ тої европейської війни, до якої йде широка підготова в дипльоматичних канцеляріях та в фабриках зброї, що працюють без упину в день і в ночі.

Хтось поділив держави сучасної Европи на „ситі" і „голодні". До „голодних" належать Німеччина, Італія, Угорщина, Болгарія. „Ситі" — ті держави, що перемогли в світовій війні і взяли собі здобич. „Голодні" нації хотілиб тим або іншим способом насититися. Відсіль пропаганда за ревізію границь і договорів. Кожний розуміє, що ні одна „сита" держава не відречеться добровільно своїх теперішних кордонів. Тому „голодні" готують військо і зброю на те, щоб провести ревізію границь силою.

Народня приповідь каже, що голий розбою не боїться. „Голодні" народи легко намовити на воєнні підприємства, бо їм усміхається надія на перемогу і на поліпшення свого положення коштом сусідів.

Недавно ми були свідками успіху „голодної" Італії в її поході на Етіопію. Було це підприємство ризиковне, бо Італія наразилася на спротив британської великодержави. Італійським виступом Анґлія була заскочена. Перебіг етіопської війни показав, що анґлійці не були приготовані на збройну розправу з Італією. Але для італійського диктатора успіх війни в Етіопії відкрив нові широкі пляни в Европі та в Африці. Приклад Італії ще більше розпалив німецькі апетити. Відсіль тісна співпраця Риму й Берліну в міжнародній політиці. Італія пробує підкопати підвалини британської світової держави, Німеччина намагається ослабити Францію. Тому такий великий інтерес Італії та Німеччини до подій в Еспанії. Перемога Франкового війська віддавалаб Еспанію під рішальний італійсько - німецький вплив. З Еспанії Італія моглаб реально загрозити анґлійському пануванню в Ґібральтарі, а Німеччина малаб в Еспанії місце для своїх летунських майданів проти Франції.

Звичайно, ці пляни Італії та Німеччини нервують і турбують державних мужів анґлійських і французьких. Франція вже давно шалено зброїться проти „ворога зза Рену". Велика Британія недавно ухвалила нову велитенську програму зброєнь. В таких обставинах до зудару може прийти раніше, ніж це собі уявляють ріжні політичні пророки. Німеччина та Італія пробують віддалити від Франції її союзників (Бельґію, Югославію). Ще р. 1934 Німеччина невтралізувала Польщу. Робляться заходи, щоб також СССР лишився осторонь від европейського воєнного конфлікту. Бо всі деклямації Гітлера і Мусолінія про боротьбу з „большевизмом" це по суті „димова завіса", щоб кувати зброю проти ближчих неприятелів — Анґлії та Франції. Колиб Німеччина та Італія зломили силу Франції й Анґлії, то Німеччина дісталаб усе їй бажане і без „походу на схід".

В Італії та в Німеччині чути голоси про „трухляві держави" — Анґлію та Францію, які, мовляв, мають очистити місце для „молодих і відважних націй". Думаємо, що ці нахвалки безпідставні. Німеччина вже раз зломила свої зуби на відпорности анґльо-саксів. Може зломити зуби також на цім і Італія. Похід на Етіопію — це була поразка Анґлії, але Анґлія ще не воювала. Відомо, що Анґлія „програвала всі бої, крім останнього". А цей, останній бій вирішав її пере- останній бій вирішав її перемогу.

Д. П.

В ОДНОМУ ВОЛИНСЬКОМУ СЕЛІ

(1)

Коли їдете на Волинь залізницею на Сапіжанку, то чим ближче Луцька, тим характеристичніші подорожні. Все більше українців, одначе є теж довольі крикливих жидів, по панському зодягнених жидівок, що між собою говорять по польськи або по російськи, з подорожніми чехами по російськи. Чехи говорять між собою самособою по чеськи. Чех батько приніс дітям і жінці „содовку" (фляшку содової води), а що не мав склянки, попросив її в мене чистою українською мовою.

Луцьк гарне місто, хочби тому, що довкола облите рікою Стирем. Стир велика й глибока ріка, плавають по ній кораблі. Вулиці широченні (на російський спосіб), лише опоганяють їх жидівські домики. Величавий православний собор (церква), є теж греко-католицька церква. Є замок князя Любарта. Гарна урядничa дільниця, парк. До якої жидівської крамниці ви не зайшлиб, жидисько зараз заговорить до вас по польськи. Колиж бачить, що ви таки далі говорите по українськи, звертає вже на „пожалуйста". Та треба признати, що жиди знають тут українську мову, лише мішають деякі російські слова. Селянин тут не скаже жидові „ви", лише „ти" або „жиде, дай мені це, чи те". Колиж я спитав селянина, чому він тикає жидові, селянин зчудувався: „То я йому плачу і ще мав би викати?!"

Дорога до села широченна шоса, обсаджена обабіч щойно недавно засадженими деревцями, а побіч іде полева дорога, також широка. По полі при дорозі шведські й козацькі могили. Хати сіл розкинені, біля хат невеличкі сади або хмельники (головно чеські). На обрію видніють вітряки. Селяни працюють часто на полі машинами, косярками, один в одного господар позичає за чергою. Мають теж молотілки. Взагалі на Волині селяни мають дуже гарні коні. Багато селян має рибні саджавки. В одному селі бачу гарний будинок.

— Це певно школа? — питаюся.

— Ні, — відповідає господар. — Це церква.

— Якжеж церква, без хреста?

— А, бо то церква штундистів.

— — — — — —

Село В. велике, розкинулося в три ряди щось на шість верст (миль). У селі гарна мурована церква, побудувала її ґрафиня Менцінська, (кажуть) щось сто пятьдесять літ. Біля церкви гарна мурована дзвіниця. Церква оркужена муром.

— А чи ця ґрафиня була українка чи полька?

— Бог її знає, та католичка, — відповідає селянин.

До церкви справив гарні образи дядько Семен Пацюк, а в дзвіниці є дзвін із написом: „Той дзвін справив для церкви Семен Пацюк року Божого 1928". Цікавий собі чоловік той Семен Пацюк. Колись був дуже великий багатир—кажуть люди, та все пропив. Осталася йому лише хатина й кусничок городу. Поїде було до Луцька підводою, а вже вечором чуємо хуркотить автомобіль. Це вертається з міста пяний Пацюк.

Він носиться ще по народньому, себто синій жупан, перепоясаний червоним поясом. Так іде до церкви, стає перед престолом і причащається. Побіч стоїть якась жінка з немовлятком на руках, також причащається і просить священика, щоб запричащав і це може 2 до 3-місячне немовлятко. Священик вволив її волю.

Молодші люди ходять уже в блюзах, штанах, чоботах або шнурованих черевиках. Деякі в блюзах на російський спосіб (ґімнастьорках), перепоясані ременем, на голові фуражка (кашкет). Старші люди (з великими сивими бородами) носять поверха сорочку, або політнянку, білі штани, ходаки.

Та вернімося ще до Пацюка. В селі є районова молочарня, отже цей дядько або сам поступить туди, або молочар попросить його на маслянку. І дядько випє одним душком 3 до 4 літри маслянки.

— То ви, дядьку, колись пили вино, а тепер пєте маслянку! — жартують молочарські робітники.

Дядько нічого не відповідає, стоїть мовчки, а по хвилині каже поважно:

— Ви всі дурні, ая! Знаєте ви що?

— А що?

— Ще не вмерла Україна і слава і воля!

— — — — — —

В селі є гарний став. Належав до громади. Тепер за Польщі дідич довго процесувався з громадою за цей став, громада писала за документами аж до Большевії, до Житомира. Із Житомира прислали документи, всеодно громада програла.

При молочарні є теж кооператива, в якій попри українські вироби є теж чимало товарів польського виробу, наприклад "Spolem". Зайде до кооперативи дядько (біднiший), що не має дома власної солонини й каже:

— Дайте мені кільо або два кіля сала (а не як у нас, у Галичині, що солонини майже на очі не бачать).

В селі була читальня „Просвіти" і два хори. Та як у всій Волині польська влада розвязала „Просвіту", так і тут заборонили читальню. Осталася молочарня і кооператива. Мусять люди вдоволятися і тим. У неділю зійдуться на подвірі молочарні хлопці та дівчата, потанцюють, а орхестра приграває їм. Потім співають дуже гарно хором, а визначаються чудові дівочі соля. Між іншим співають стрілецьку пісню „Зажурилиєь галичанки та на тую зміну" слово „галичанки" заступають словом „волинянки". Та зближається десята година вечора. Музика перестає грати, все стихає, розходяться до дому спокійно. Таку умову поставила їм поліція.

Та й молочарня коле поляків. Що якийсь час замикають молочарські станиці. Погрожують, що замкнуть і районову молочарню, як не зірве торговельних звязків з „Маслосоюзом", бо „Маслосоюз дає пеньондзе на бомби для ОУН". Колиж молочарня зірве з „Маслосоюзом", то впевняє делеґат з Варшави, люди матимуть усякі користи.

— Я не вірю, — каже відважно управитель (волиняк).

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

АМЕРИКА Й ВІЙНА.

Тоді, як в Америці говориться багато про потребу придержування строгої невтральности, американський амбасадор у Франції С. Булит, говорив у своїм промові в „Зовсім неможливо твердити, що на випадок, якби в Европі вибухла війна, Америка не буде примушена приступити до війни, як це було в 1917 році.” Того роду заперечуючі й заперечені речення не так легко зрозуміти. Сказавши просто, це речення значить: Як в Европі вибухне нова війна, Америка буде примушена піти до неї так, як вона пішла до світової війни в 1917 році.

ПОЖАР І КОЗИ.

Доносять з Каліфорнії, що 50-літньому Крісові Крівопсеґові у Лос Анджелесі погорів дім. Новинка в тому, що дім згорів через кози. Наперед через козячий смрід власник відкрив смрід пожару запізно. Потім, як він уже закликав пожарників і пожарники приїхали, кози не давали вогню гасити: скільки разів пожарники розтягали ґумові кишки, щоб гасити, кози власника буцкали пожарників головами. Заки пожарники дали собі раду з козами, дім згорів.

Образ цих пожарників, що пробують розпустити ґумову кишку, щоб гасити вогонь, та кози, що собі буцкають пожарників для забавки, для мене не такий цікавий як факт, як немовби алеґорія нашого життя.

Як „пожарники” заходяться коло рятування „дому”, „кози” собі для забави буцкають їх узад. „Кози” мають забаву, „пожарники” роботу, а власникоів горить хата.

БАБЦІ ВИРОСЛИ ВУСА.

Доносять з Варшави, що Софія Сметкувна, 23-літня польська чемпіонка в киданню списою, постановила перестати бути дівчиною й перемінитися на хлопця.

Вона йде за слідом анґлійки, панни Ідит Луіс Вестон, британської чемпіонки в киданню списою, котра стала Марком Вестоном.

А ця Ідит Луіс Вестон, чи пак цей Марк Вестон, пішла (чи пішов?) слідами за чешкою Зденкою Кубковою, що стала паном Кубком.

Людам, що студіюють природу, звісно, що це від бджіл, котрі годують черву, що вилазить з яєчок, залежить, чи з черви буде матка, себто самиця, чи трут, себто самець, чи робітниця, себто безполова комаха. В випадках так званих гермафродитів треба невеликої операції, щоби поставити людину на дорогу розвою одного полу.

Виходить, що віддаль між двома полами не така далека, як це нам звичайно здається.

Відтялась.

Він: Чому саме гарні жінки завжди такі дурні?

Вона: Бо гарними вони мусять бути, щоб мужчини у них закохались, а дурними, щоб самі могли в мужчинах залюбитись.

ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ

33.

Відділи 147 і 151 У. Н. Союзу, що існують в Алентавн, Па., згідно піддають під розвагу такі проекти:

1) Щоб улекшити і зменшити членські вкладки, уважається за найвідповідніше знести: а) фонд народний, бо тепер такими підпомогами займаються: Орґанізація Державного Визволення України, Червоний Хрест, Союз Українок, Оборона Лемківщини і інші; б) Фонд Сиротинця передати до фонду бідних і тут зменшити у членських вкладках фонд бідних; в) Нововступаючим членам не вчисляти фонду бідних, лиш як цього даний аплікант буде бажати. Таким способом улекшаться і зменшаться вкладки і буде можна побільшити членство У. Н. Союзу.

2) Сиротинець-захист є немислимий, бо це вимагає не кількадесять тисяч, а сотки тисяч долярів, а потім безнастанні видатки, на які нас цілком не стати.

3) Чотиролітній реченець від конвенції до конвенції є найбільш побажаним. Рідші відбування конвенцій не є мислимі, бо нам треба вести частіше контролю і є конечні реформи, щоб орґанізація йшла з духом часу.

4) Конвенція повиннаб визначувати місце відбування наступної конвенції й ухвалювати дієти делеґатів на наступну конвенцію.

5) Відділ не повинен висилати делеґата, якщо не має найменше 50 членів.

6) У випадках, де є два старші члени, або і більше в одній хаті, і кожне з них отримує „Свободу”, не треба приневолювати всіх до обовязку плачення за часопис, лиш одного чи одну у цій родині. Таким чином і тут зробиться велика полекша цілій родині у даній хаті.

7) „Свобода” повинна більше писати про громадське життя українців в Америці.

8) Завідателя „Свободи” хай настановляє гол. екзекутива, не конечно аж конвенція, бо не все кандидат-делеґат надається на це становище, на якому треба мати фахівця, знавця діловодства у такій праці.

9) Дивіденди виплачувати чеками.

10) Виробити бодай дві табелі для молоді від чотирнацять літ на т. зв. 20 year Endowment і 20 year payment Life, бо за такими полісами для молоді у тому віці є великий попит.

11) Пасерби хай мають право стати спадкоємцями по своїх прибраних батьках.

12) Знести уряд відділового касієра, а обовязок касієра приписати фінасовому секретареві, який обовязково мавби бути бондований Українським Народним Союзом.

13) Відділові урядники повинні бути плачені з головної каси У. Н. Союзу.

14) Відділові книжки повинні бути безплатні.

15) Процент від позичок членських повинен бути зменшений.

16) Повинність Союзу видати членам безплатний календар кожного року.

17) Делеґати повинні застановитись над вибором уряду, щоб менш-більш половину вибрати з молодших людей і тимсамим викликати заінтересування й охоту серед молоді до Українського Народного Союзу.

За відділ 147:

Василь Ракочий, предсідник; **Павло Лаґоцький,** секретар і делеґат; **Іван Зазворський,** делеґат.

За відділ 151:

Ева Біленька, предсідниця; **Анна Пипюк,** секретарка і делеґатка; **Катерина Бохняк,** касієрка.

34.

На зборах **товариства „Запорозька Січ”, від. 234 У. Н. Союзу в Елизабет, Н. Дж.,** одобрено предложені комісією і делеґатом такі проєкти:

1) Даємо повне признання головній екзекутиві У. Н. Союзу за щиру працю для орґанізації. Наша орґанізація постійно зростає і вибивається на перше місце і між чужинецькими подібними орґанізаціями. Тому вважаємо, що є вказаний поновний вибір тих самих урядників. Бо тепер такі часи, що цінять такого робітника, котрий має досвід і до котрого мається довіря.

2) Головних урядників вибирати з ріжних округ, головно з тих, у яких є більше число членів У. Н. Союзу. Тим чином орґанізація буде мати краще преставництво, а головні уряники зможуть краще працювати для орґанізації.

3) Знизити процент від позичок з 6 на 3, бо тепер і інші інституції знижують.

4) Справити статут так, щоби було зазначено, що всі члени дістають дивіденду. Старий статут булоб добре переписати і як слід упорядкувати.

5) Пропонуємо, щоби продовжувати перехід членів з Молодечого Департаменту до старших в формі безплатного продовження на один рік на клясу W, або давати відповідний кредит для всіх тих, що вписуються на „ендавмент” або „пеймент лайф”.

6) „Юкраініен Віклі” збільшити, щоб молодь діставала більше інформацій про життя нашого народу, історію, літературу, музику і т. п., бо чим молодь буде свідомішою, тим щиріше буде працювати для нашої орґанізації.

7) Члени домагаються зменшення висоти вкладок. Щоб таке сталося, треба зменшити видатки. Тому пропонуємо, щоб конвенції відбувалися що 6 років, а фонд конвенційний зменшити до 3 центів. З фонду запомогового виплачувати запомоги відповідно до 167 параґрафу.

8) В часі кризи повичерпувалися відділові каси, бо відділи платили за членів, щоб ратувати їхне обезпечення. Але багато членів скористали з цього, а грошей не звернули, хоч забрали з орґанізації „кеш еорендер”. Пропонуємо справити статут, щоб можна було головній канцелярії при грошевих зворотах звертати відділам належитости за вплачені вкладки за члена.

9) Такі Нароні Доми, які ведуться взірцево, і при яких гуртується наша молодь, піддержувати морґеджами й інвестиціями. Бо от в Елизабет маємо гарний У. Н. Дім, який куплено й перероблено коштом $60,000. Ми платимо 6% чужим, які використовують нашу працю, відчисляючи поважну суму гроша на обезпеку своїх інвестицій. А У. Н. Союз, уділяючи на цей Дім морґедж на суму $20,000, зробив би добру інвестицію, а заразом допоможе Союзовим відділам лекше приєднувати нови членів.

10) Бажаємо шановним делеґатам якнайкращих успіхів у нарадах. Памятайте, що конвенція відбувається в столиці краю, під боком Білого Дому. Отсе в столиці наймогутнішої держави в світі виступає українська, найстарша й найбільша українська народня орґанізація в Америці. Наш обовязок наказує нам запрезентувати себе в Вашинґтоні культурно, поважно й гідно. Тому радьте, делеґати, спокійно, розважно і щиро, а з таких нарад буде користь і буде можна потім лекше дістати нових членів до У. Н. Союзу.

Павло Сташко, предсідник; **Кость Пілат,** секретар; **Михайло Ґенеґа,** касієр; **Микита Ґалінович,** делеґат.

35.

Відділ 262 У. Н. Союзу в Ансонії, Конн., ухвалив на нарадах з 11. квітня б. р. такі проєкти:

1) Попираємо справу Сиротинця в такий спосіб, як запроєктовано з Дітройту, щоб приступити до Сиротинця в Філядельфії, якщо заряд цього Сиротинця на те згодиться і будуть добрі умови. Там діти дістануть гарне виховання, а й старі будуть мати заняття на фармі Сиротинця.

2) Попираємо відділ 361 У. Н. Союзу щодо цього, щоб „Свободу” перенести до Ню Йорку, бо там буде можна робити більше бизнесу. Тих членів, що не вміють читати, і тих, що жиють у родині, де є кілька членів У. Н. Союзу, звільнити від оплати від „Свободи”, бо вистарчить, що батько платить. Тим чином скорше дістанемо молодь до Союзу.

3) Взяти під увагу тих членів, що не підписали лінів. Вони тепер старі й не працюють і їм важко оплачувати місячні вкладки. Можеб зробити їм якусь полекшу, бо тим членам, що підписали ліни, ті ліни подаровано.

4) Вибирати більше жінок до головного уряду, а свідомі жінки поможуть зорґанізувати більше членів до У. Н. Союзу. Жінки мають нагоду кожного дня до орґанізування, а чоловіки днями працюють по фабриках чи майнах і мають вільніший час тільки вечором чи в неділю. Нам треба робити поступ що дня. І тому треба мати тут на увазі жіноцтво.

5) Желаємо шан. делеґатам і делеґаткам доброї згоди на конвенції й доброго успіху з нарад.

Анна Баволяк, предсідниця; Стефанія Г. Бері, касієрка; Эмса Придун, секретарка; **Данило Ґеряк,** делеґат.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

„Запорожець за Дунаєм” англійською мовою.

В днях 8 і 9 травня в театрі „Венеція” в Ню Йорку, буде виставлена перший раз анґлійською мовою славна українська опера „Запорожець за Дунаєм”. Покищо напляновано лиш три представлення. Та як українська суспільність Ню Йорку й околиці піддержить як слід це підприємство, а з ним і своє рідне українське мистецтво, то впорядчики вистави можливо рішилисяб дати ще кілька представлень „Запорожця” і в такий спосіб ознайомилиб велике число чужинців з нашою прекрасною оперовою музикою.

„Українська Театральна Компанія” міста Ню Йорку, на чолі якої стоїть відомий громадянин Антін Пасічник, рішилася з величезним видатком гроша піти прорубувати шлях українському мистецтву. І тому дається виставу на Бродвею, де зосередковується мистецьке життя Америки.

Вистава відбудеться з участю знаменитих американських артистів, які вже здобули собі імя і славу на американській сцені. Спеціяльно вишколений хор з кількох десятків фахових співаків віддасть чарівні хорові точки „Запорожця” анґлійською мовою. Велика симфонічна орхестра буде під проводом проф. Якова Каззе, який диригував „Запорожцем” у нашого славного Кропивницького тоді, як цю оперу виставляли для російського царя Миколи II. Два балєти, український і турецький, прикрасять другий акт і новий, доданий, четвертий акт: в гаремі турецького султана. Буде нова сценерія і чарівні світляні ефекти. Прекрасні костюми. Впорядчики хотять поставити це діло так, щоб чужа публика могла пізнати, що з нашої України іде чудова музика.

Треба надіятися, що українська суспільність зрозуміє наміри тих, що влаштовують цю виставу, і прийде подивитись, щоб підперти тих, що не пожалували труду і гроша на поширення української культури.

В. С.

OPERETTA WILL BE GIVEN

Ukrainian Work to Have American Premiere on May 8

Simen Artemowsky's operetta, "Zaporozhetz za Dunayem" ("Cossacks Beyond the Danube"), will receive its American premiere performances May 8 and 9 at the Venice Theatre in a production by the Ukrainian Theatrical Company of New York. The work will be given in an English translation of the original Ukrainian.

The cast will include Elena Bussinger, Francesca Bavielo, Nicki Jaffin, Helen Short, LeRoy Weill, Robert Emmont and Foster Miller. Jacob Kazze will conduct.

(„The New York Times,” April 16, 1937.)

— Щоби бальон міг знову перенестися вгору, ми крім мішка з піском мусіли скинути скриньку з причандалами. То була дуже небезпечна ситуація.

— Певно, таж скринька могла комусь упасти на голову!

Кухонна тайна.

— Ох, мамусю, ти мусиш побачити, які татко і Ганя смішні, коли в кухні роблять лімоняду.

— Так?... А щож вони роблять?...

— Ганя тримає цитрину, а тато тисне Ганю.

В лікаря.

Професор дуже довго жде в лікаря. Вкінці кличе слугу і просить переказати:

— Коли пан доктор не прийме мене за пять мінут, то я сам видужаю.

Дорогий гість.

— Що ти робиш, щоб позбутись небажаних гостей? — питає Максимець свого старого приятеля Недотепного підчас відвідин.

СМЕРТЬ ВИЗНАЧНОГО ЛИТОВЦЯ Д-РА М. БАҐДОНАСА.

В шікаґовському литовському шпиталю помер дня 28 березня б. р. на запалення легенів визначний литовський політик і суспільний діяч, д-р Михайло Баґдонас. Перед смертю Покійний займав становище часового консуля Литовської Републики в Шікаґо, і був постійним секретарем литовського посольства у Вашинґтоні.

Дня 1. квітня, при співучасти великих мас народу, багатьох священиків, епископа О'Браена, посадника міста Шікаго Келія і литовського міністра Павла Задейкіса, похоронено Покійного тимчасово в цвинтарній каплиці. Пізніше родина забере тіло до Европи.

Д-р Михайло Баґдонас родився 1894 року в Литві, в місцевості Кросни. Науку побирав у родиннім краю і в Москві. Покінчивши студії, обняв посаду вчителя. Та війна і революційні події захопили Його і Він вступив відразу до литовської армії. В 1920 і 1921 році був членом Литовської Конституанти. В 1921 році прибув до Америки, де розвинув шикору діяльність серед тутешних литовців. Рівночасно з тим Він далі поглиблював свою науку, студіюючи в університеті Лойолі і в Гардварді, де отримав титул доктора.

В 1925 році литовський уряд зробив йому пропозицію, щоб повернувся до Литви і обняв становище в міністерстві закордонних справ. В 1927 році Він обняв посаду секретаря литовського посольства у Вашинґтоні. На цім становищі стояв аж до своєї смерти. В цьому характері Він працював під наглядом міністрів п. К. Бізавскаса і п. Б. Балутіса, як теж п. Задейкіса, який особисто брав участь у похороні Покійного і в своїй надгробній промові між іншим сказав таке: „В смерті Покійного д-ра Баґдонаса наша нація стратила вірного, працьовитого і вже багато заслуженого робітника, а ми всі доброго і сердечного приятеля”.

Покійний дуже часто, у відсутності міністра, перебирав всі справи литовсьої леґації. Тому всі три вгорі названі міністри високо цінили Його за знання справ, а також любили за Його характер. Він був скромним чоловіком, без зарозумілости і великих претенсій, і любив шанувати переконання іншої людини.

Покійний мав в Америці близького кревняка, теж широко відомого литовській кольонії, о. Ігнатія Альбавічіюса. А в Европі полишив двох братів і дві сестри, які в литовськім суспільнім життю займають високі становища.

Казіс Відікавскас,
Філядельфія, Па.

Примітка: Українське громадянство в Америці втратило в Покійнім щирого приятеля і доброго знавця українських справ. Це Покійний був між гими, що так щиро й щедро витали українців, як вони святкували в Вашинґтоні Вашинґтонський Ювилей, з нагоди якого влаштував для українців тодішній литовський посол Вп. п. Балутіс у литовськім посольстві величаве приняття. — Ред.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

На У. Н. Дім в Зарваниці.

Комітет Українського Народного Дому в селі Зарваниці, повіт Підгайці вислав попередно на цей дім у рідному селі $200, а тепер ще додатково $5. З попередньої збірки осталося $2, а тепер зложили: Йосиф Семенків $2; Василь Захарків $1; обидва з Балтімор, Мд.

КЛІВЛЕНД, О.

Примірна забава.

Заходами челениць жіночого товариства Ольги Басараб, від. 8. ОДВУ в Клівленд, О., справлено для своєї члениці Марусі Бойко несподіванку в день її уродин. В той день влаштовано забаву, на яку прийшло більше гостей. Тою забавою відділ хотів висказати для неї свою любов за її щиру працю в організації й тим заохотити до дальшої праці. Забава була гарна і весела, а при тім гості не забули і про рідний край. На зазив Павла Головчака зложено жертву на ту ціль, для якої найбільше працює ОДВУ, а саме на визвольну боротьбу рідного краю. Збірка принесла $14. Зложили: по $1: І. Сподар, І. Попович, І. Гой, П. Головчак, Л. Котович, Марія Бойко; по 50 ц.: М. Бойко, М. Ярош, Г. Брикайло, П. Полевчак, В. Сікула, Марія Щепко, Катерина Полевчак, Анна Котович, Г. Кукіз, Марія Ціхоцька, Текля Павлина, Анна Павлина, М. Когут, Анна Нагірна, С. Кравчук, З. Когут.

Не велика це сума, але беручи під увагу відносно мале число осіб, не дуже мала. Жінки згуртовані у відділі Ольги Басараб є того погляду, що вони повинні ставати до народної праці поруч з мужчинами. Як виказала наша героїня, якої назву носить цей відділ, жінки можуть виконувати найбільш героїчну роботу. Коли ми всі станемо рамя об рамя то скоро сповнимо наш національний ідеал й відзискаємо нашу державність.

Гроші переслано через Ц. У. ОДВУ.

З. Когут.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Визнесмен для письменників.

Гром. Плятон Стасюк, власник мясарського заведення, переслав до Обєднання $25 на допомогу українським письменникам з нагоди 15-літньої річниці існування його заведення на першій евені.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ЗАБОЛОТЦІ, ПОВ. БРОДИ, Й УСІХ БРАТІВ В АМЕРИЦІ

Дорогі Земляки!

З великим проханням звертаємося до вас, уродженці села Заболотець й доокoличних сіл брідського повіту: просимо ласкавої помочі в грошах на докінчення Народного Дому в нашому селі. Наше життя, як народне так і релігійне, вимагало конечно своєї хати, деб збиралися громадяни, щоб просвіщатись та організуватись, головно тепер, в дуже прикрих у нас часах! Ми взялись до будови такого дому і при допомозі добрих людей вибудували вже його під дах, але скінчити ніяк не годні. Дотеперішня будова коштувала вже нас поверх 4,000 зл. ($764.00), осталося довгу 1,000 зл., а на докінчення дому треба ще поверх $3,000 зл. ($573) і їх ніяк не годен між собою зібрати.

Тому звертаємося до вас, любі земляки зза моря і просимо: допоможіть нам своїми лептами в тім добрім ділі. Знаємо, що і коло вас тепер прикро, але може не так, як коло нас. За ваш хочби найменший даток люди будуть вам дуже вдячні. Нижче підписаний комітет впише ваші імена в Золоту Книгу Жертводавців при тутешній громаді, а крім того будемо молити Бога за ваше здоровля, добре поводження і щасливий поворот до краю, як цього будуте собі бажати.

Не відмовте, ще раз прохаємо, допоможіть, чим ваша ласка! Поможіть нам збудувати свою рідну хату, щоб з повнішою надією могли виглядати тої хвилі, коли то всі заживемо в своїй хаті, де буде своя сила, і слава і воля!

Гроші просимо слати до місцевого комітету в Міннеаполіс.

1) За краєвий комітет: Парохіяльний уряд в Заболотцях, пов. Броди: **о. Григорій Микитюк,** парох і декан; **Павло Процай, Юрко Швейка, Іван Шеметовський.**

2) За місцевий комітет допомоги в Америці: **Anthony Procai,** 211 — 9th Ave., N. E. Minneapolis, Minn., **Петро Садовий, Іван Процай, Іван Сітка.**

— А цеж дуже проста справа, мій дорогий приятелю! Якщо моя жінка запримітить, що якийсь гість сидить у мене й забирає мені час, посилає негайно покоївку, щоб вона сказала, що мене кличуть до телефону!

В тій самій хвилині у дверях стає покоївка: „Пане Недотепний, вас кличуть до телефону!"

ПЕРЕБУДОВА МЕШКАЛЬНИХ ДОМІВ В АМЕРИЦІ

Справа будови кращих мешкань для одної третини американського населення, що живе у перестарілих та запущених домах (званих сломс) по містах, містечках та селах, сталась головним народнім питанням. Економісти глядять на справу будови помешкань з народньої точки погляду як на рішучий спосіб покінчення з масовим безробіттям у цьому краю. Соціольоги вказують на страшні втрати, які Америка поносить через неприві́тне мешкання, що віддавна вважається творцем злочину, ширителем пошестей, котра передчасто забирає багато тисяч людського життя. Підприємці загально погоджуються з фактом, що їм несплата валити старі, нездорові та незабезпечені перед вогнем доми, в котрих мешкає тепер яких сорок міліонів американського населення, та замінювати їх на модерні доми і винаймувати по дешевих цінах. Багато думає, що тільки старанням держави, під проводом федерального уряду, можна успішно полагодити це питання про потребу перебудови помешкань.

В добрих часах, від 1925 до 1928 року, будовано річно нових мешкальних домів на приміщення чотириста тисяч родин. Але купно домів тоді було люксусовим промислом, до котрих міліони американських родин не могли мати доступу, а особливо ті, котрих річні прибутки не сягали дванацятьсот долярів. Їм судилось оставатись у „сломсах". Безробіття підчас років економічної скрути збільшило перелюднення у тих нужденних округах. Власники домів, переконавшися, що направи не були би поплатні, оставили старі доми, щоб догнивали над головами їх жильців.

Ленґдон В. Пост, комісар мешкальних домів міста Ню Йорку, каже, що два міліони мешканців цього великого міста живе у мешканнях, котрі 35 років тому були призначені на знищення як невідповідні зогляду на здоровля. Він обчислює, що стягані податки за перестарілі мешкальні доми покривають усього одну четверту частину видатків удержання, а саме яке місто видає на їх вуличне освітлення, чищення, направи, огневу та поліцевську охорону, тощо. Ріжницю мусять покривати податковці інших околиць міста в роді плачення надмірних податків. Комісар Пост припускає, що поваления тих „сломсів" та побудування на те місце модерних домів коштувалоб яких два міліярди долярів.

Перебудова Америки може бути завеликою справою для поодиноких людей. Представники підприємців, робітників, споживачів, льокальних та стейтових урядів, церкви та громадські діячі зізнавали на переслуханню про законопроєкт сенатора Ваґнера, у квітні 1936 року, що тільки кредитова система федерального уряду є всилі занятись тим ділом. Багато досвіду маємо за три роки програмової праці коло будови дешевих помешкань, веденої федеральним урядом для допомоги безробітним. Міські та стейтові уряди назначили мешкальні комісії, котрі теж вели розвідчу працю. Їх звіти описують страшний стан мешкань, який існує по цілім краю, висказуються, що державна ініціятива та льокальна кооперація у великій програмовій перебудові це одинока розвязка питання.

Дотепер державні власти наглядали за виконуванням мешкальних приписів, а не над будовою. Більшість законів, ухвалених для здоровля та безпеки, остались тільки на папері, а дрантивні доми замісць зникати — збільшались. Звільнення корпорацій з обмеженою дивідендою від плачення податків було останнім старанням до часу депресії для будови дешевих домів—. Через те місто Ню Йорк втратило податків на сотки міліонів долярів. Частина міста Ню Йорку, звана „Нікербокер Віледж", є доказом невдачі розвязки мешкального питання. Там повалено старі доми, а на їх місце побудовано 1,592 нових, але родини з малими прибутками не були в можности їх винаймувати. Збудовані зразкові доми старанням філянтропів, робітничих юній та кооператив теж не принесли успіху. Ані в однім випадку не винаймано кімнату по $6 місячно, наскільки одна третина населення може платити.

Слід згадати, що Европа далеко випередила Америку, постачаючи вигідні мешкання для свого населення за низькі оплати. Англія збудувала поверх міліон домів, котрі винаймає від $2 до $4 місячно за кімнату. В Німеччині коло два міліони родин мають відповідні мешкання по ціні $4 від кімнати. Франція збудувала пів міліона домів в околицях, знищених війною. Здається нема сьогодні ні одної держави в Европі, котра занедбала справу будови модерних помешкань за такі оплати, на які робітника старчить.

ФЛІС.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (3)

Одначе замісць нападати на нього, ці потвори вказали йому мовчки шлях, що провадив назад до місця, де знаходився Дарно. Вони робили враження, що не мають наміру його вбивати, тільки хотять його полонити. Буршар слухняно пішов тим шляхом, який вони йому вказали, але по кількох мінутах скочив у бік і почав знову чимдуж утікати.

Потвори почали бігти за ним, але знову вони не мали наміру його вбивати, бо ні один з них не кинув за ним ні дрючка, що мав у руці, ні каменя, що валялися по землі. Вони бігли за ним у надії, що його живого схоплять. Та надія була мала. Вони не могли переганятися з Буршаром. На його здивування, прибігши на край міста, вони пристанули.

Буршар зник у непроглядних нетрах Ґватемалі. Здавалося, що він урятований. Алеж нетри були повні таких небезпек, що фактично цей „рятунок" був мало потішний. Справжні небезпеки для Буршара щойно розпочались. Як би він не був мав досвіду про життя нетрів, то був би пропав там як муха. Але він бував уже в нетрах і навчився неодного від самого Тарзана.

Орієнтуючись по сонці, він з великим завзяттям продирався крізь нетри. На його тіло находила пропасниця. Прокляті комахи немилосердно гризли його лице. Його очі почервоніли, а вилиці були подряпані і сплямлені кровю. Крім того під ногами на кожному кроці чигала гадюка, а в корчах голодний дикий звір. „Тарзане, Тарзане!" — повторяв Буршар і йшов далі.